

СТАНОВИЩЕ

по конкурса за заемане на академичната длъжност „ДОЦЕНТ” по пиано към катедра „Пиано” при ТКДФ: област на висше образование 8. изкуства, професионално направление 8.3. „Музикално и танцово изкуство” (музикознание и музикално-изпълнителско изкуство-пиано), обнародван в ДВ, бр. 71 от 13.09.2016 г.

с единствен кандидат ЕЛЕНА АНТОНОВА ДИКОВА

Рецензент: проф. Стела /Стилияна/ Димитрова – Майсторова

В света на изкуството семейната традиция не е случайно явление. Такива примери в историята има много. При *Елена Дикова* това не се ограничава само със семейната среда, а е и родова провокация която допълва социалния статус на фамилията от даровити музиканти. За младата пианистка този шанс изиграва голяма роля още в детската ѝ възраст. А когато бащата е *Антон Диков* - именитият пианист – налице е качествена генетична наследственост както ѝ атмосфера за ранна професионална педагогическа подготовка. Мисля, че при семейна традиция изградена само от един фактор – музикална образност и светоглед - всекидневието в живота на семейство *Дикови* се обагря с култура от по висока духовна вибрация, която влияе на *Елена* да се изгради като даровит музикант.

По рождение *Елена* е заобиколена от звуци и потопена в ежедневието на специфичната атмосфера преди поредна концертна изява. Всмукала емоцията на сценичната треска и очакването, което превръща дадена дата в най-важното събитие за определен отрязък от време – всичко това са непознати страни на неродилите се в музикантски семейства. Това преживяно стресово усещане, буквално от „*пеленаческа възраст*” се втъкава като генетична информация и е безценен опит за самата *Елена* не само за нейната концертна професионална активност, но и като изградени и изстрадани модели за педагогическата ѝ дейност.

В продължение на девет години съм работила в клавирната катедра с *нея*. Споменът ми от това близко общуване е много жив. *Елена* излъчва едно интелигентно и деликатно присъствие. Говоря за характерна нейна особеност и като човек и като музикант. Тя е музикант – съмишленик, етична личност с много качествено и добронамерено присъствие. Мисля, че с прехвърлянето на *Елена* в ТКДФ клавирната катедра загуби много фин човек и качествен професионалист.

С *Елена* се общува лесно, тя е готова да вникне в изникнал проблем, да помогне и тази способност за съпричастност е в основата и на нейните педагогически успехи. А тези успехи с всяка изминала година бяха по-видни и резултатни. *Елена* умее да мотивира студентите - бъдещите педагози - за всеотдайност и любов в призиванието да бъдат учители по музика, разкривайки им тайните на занаята, основни за преобразуването на музицирането във

високо-художествен акт, носещ послания и духовни ценности.

И именно затова не са случайни реалните успехи на студентите, първоначално от общия им клас с проф. Антон Диков, а в последствие и от нейния личен.

В класа на проф. Антон Диков и ас. Елена Дикова студентите: Екатерина Тангърова, Надежда Влаева, Ружа Семова и Асен Бояджиев са пианисти спечелили награди от конкурса „П. Владигеров“ (в националния и международен вариант); от международните конкурси „Ф. Лист“, Будапеща/Унгария; „Й. С. Бах“, Лайпциг/Германия; „Международния конкурс за млади пианисти“ в Сан Себастьян/Испания; „Bösendorfer Klavierwettbewerb“ във Виена/Австрия и „Missouri Southern International Piano Competition“ в Джоуплин/САЩ.

В личния педагогически актив на Елена Дикова се открояват имената на Теодора Аджарова, Марин Гонев, Сънг Хи Ли, Лилия Жекова – и четиримата печелят престижни награди от конкурси в България, Косово и от Международната лятна академия PragWienBudapest. Успехите са закономерен резултат на принципите, които изповядва Елена в своята педагогическа мисия. Самата тя ги определя така: „стремила съм се да възпитавам и развивам у студентите точно и професионално отношение към авторския текст, индивидуалност и оригиналност при неговата интерпретация, сигурен и качествен инструментален апарат, широка стилова култура и високи естетически критерии“. В минали години както и понастоящем Елена преподава не само в НМА, но и в НМУ „Любомир Пипков“, София. Това е чудесно - така още по-професионално се осъществява приемствеността между поколенията.

Творческата дейност, която Елена предлага като хабилитационен труд е реализирана в периода 1993 – 2016 година. Организирана е в три основни направления - изпълнителска, звукозаписна и педагогическа активност.

В първия раздел – **Изпълнителска дейност** - са предложени концерти, в които Елена е солист на оркестър; солови рецитали и ансамблови изяви.

И двата представени двойни концерти – този на Бах в *C dur* и Моцартовият *Es dur KV 365* са в партньорство с Антон Диков. Познавам интерпретацията и мога само да изразя възхищението си. За радост, БНР съхранява записите.

В представените камерни концерти преобладава **Дуо ансамбълът**. Елена избира свои изяви с различни инструменталисти: Кремена Ачева – флейта, Борислав Йоцов – кларинет, Теодора Христова – цигулка, Иво Калчев – пиано и Христо Танев – виолончело. В програмите са включени композитори от всички стилове и са осъществени в различни концертни зали, а две от изявите са от фестивала „Софийски музикални седмици“. На един от тези концерти (2013) са осъществени и **четири български премиери** от Копланд и Брубек.

Елена реализира **световните премиери** на - *Клавирен концерт №4* от Александър Йосифов и *Phantasmagorias IV, „Brahms versus Wagner“* от Георги Арнаудов (с Теодора Христова – цигулка, Йордан Димитров - цигулка, Демна Гилова – виола, Христо Танев – виолончело). Всички тези премиери се съхраняват във фонда на БНР.

Съществено е, че Елена е успяла да привлече като партньори елитни български инструменталисти както и да подбере много *стилни концертни програми*. Това е една база, без която не може да има високо ниво.

Бих искала да опиша едно мое преживяване от нейно концертно изпълнение. Това беше на 47 Международен фестивал „*Софийски музикални седмици*“, (зала 6, НДК, 01.06.2016), в съвместен концерт с прекрасния виолончелист *Христо Танев*. Програмата бе респектираща по трудност, включвайки сонати от **Бетовен** (*Соната за пиано и виолончело ор. 102 №1, C dur*), **Пуленк** (*Соната за виолончело и пиано*).

Концертът завърши с **Шостакович** (*Соната за виола и пиано ор. 147 - транскрипция за виолончело на Д. Шафран*) – (премиерно изпълнение на този вариант в България).

От сцената струеше завладяващо емоционално послание. Двамата сътворяваха един от шедьоврите на *Шостакович*. Ансамбълът им беше споен, звукът говореше и докосваше интимните кътчета на слушателите, изграждането на формата и шлифоването на всеки детайл от музикалната партитура подчиниха присъстващите и в притихналата зала се *отвори пространство, наситено с вибрираща тишина*, която заедно с *енергията на дългия разказ* създаде времево пътешествие с дълбок философски подтекст.

Ние, които бяхме там, усещахме себе си привилегировани с дадената ни възможност да съпреживеем титаничната дълбочина на гения на *Шостакович*. Изкуството на композитора, вплетено с интерпретацията беше от една и съща енергийна вибрация. Тази очевидна освободеност на израза, свободата на асоциациите, интуицията и творческия прочит ми остана и след концерта. За всеки професионалист от самото извеждане и степенуване на акцентите, фокусирали вниманието на *изпълнителите*, става ясно обхващането на възловите проблеми, чието разбиране, осмисляне и разрешаване е в основата на всяка стойностна, професионална интерпретация.

Не малко време измина от тогава, но споменът за този концерт не е изтлял в душата ми. Убедена съм, че именно това - и само това - „*оставащото после*“ доказва наличието на стойност и смисъл в изкуството, изпълнило мисията си. Подало духовна храна, подчинило публиката, издигайки я, макар и временно, на по-високи йерархични стъпала.

Направиха ми силно впечатление изброените концерти, чиито записи са съхранени във фонда на БНР. Това не е само *Бах - Концерт за две пиана C dur (1994 с Антон Диков)* и *Александър Йосифов - Концерт за пиано и оркестър № 4*, но и неин рецитал с *Бетовен - Соната за пиано ор. 54 F dur; Шопен - Полонез - Фантазия ор. 61* и *Шуман - Карнавал ор. 9*, както и сонатите за кларинет и пиано с Боби Йоцов от *Йоханес Брамс* и *Франсис Пуленк*. Запазени са и: Клавирните квинтети на *Едуард Елгар* и *Цезар Франк*. Съхранен е записът с *Теодора Христова* на цялата **Равелова програма** и концертът с *Христо Танев* в НДК.

Като хабилитационен актив е предложен и Компактдиск - „**Равел - Произведения за цигулка и**

пиано“ 2013 - с Теодора Христова, цигулка - (Берсьоз, Соната G dur, Соната Posthume, Циганка).

При избора на репертоар оставам с усещането за „френска следа“. Това не е случайно. В биографията ѝ откриваме, че е специализирала майсторски класове във Франция при *проф. Джей Готлиб* и *проф. Оливие Гардон* (професор в Екол Нормал, Париж). А през 1997 е завършила публичен курс по интерпретация при *проф. Доминик Мерле* (професор в Парижката национална консерватория).

През 2015 Елена блестящо защити дисертационния труд „Творческия подход към жанра *клавирен концерт в изпълнителското изкуство на пианиста Антон Диков*“, и стана доктор по музикознание и музикално изкуство. Темата беше върху наследството на *Антон Диков*. Като съпътстващи изяви за настоящата процедура *Елена* прилага и не малко изяви отново с основна идея запазване на духовното наследство на баща ѝ и разширяване на кръга от негови почитатели вече и в няколко европейски държави (Чехия, Словакия и Австрия).

Намирам тази дейност за изключително приносна и ѝ пожелавам енергия и за бъдещи подобни инициативи. Делото на *Антон Диков* заслужава сериозно внимание. Радвам се, че и *Клавирната катедра* подпомогна с проект издаването на компактдиск с негови фундаментални записи.

Адмирация заслужава и нейната инициатива през 2004 за учредяване на награда на името на *Антон Диков* на Националния конкурс „*Панчо Владигеров*“, Шумен, както и публикациите „*Романтичните клавирно-оркестрови творби в репертоара на пианиста Антон Диков*“ - в списание „Българско музикознание“, брой 4, 2015 и „*Концерт за пиано и оркестър № 2 от Барток в интерпретацията на Антон Диков*“ - под печат в Алманах на НМА „Проф. П. Владигеров“, брой 7, 2015. Тази жива връзка с изпълнителското изкуство на пианиста *Антон Диков*, „дейността по съхраняването, популяризирането и разпространяването на богатото му звукозаписно наследство както и на продължаването на яркия му педагогически подход в работата с младите обучаващи се пианисти“ *Елена Дикова* е приела за своя кауза и заслужава нашето признание.

Музикалната дарба на Дикова, съчетана с високо развити личностни качества – трудоспособност, посветеност и искреност, прецизност, отговорност, целеустременост, създадоха пианистка – морална, със запомнящи се художествени постижения и трайно присъствие в нашия музикален живот.

В края на своята Справка д-р Елена Дикова интелигентно очертава приносите на своята професионална активност, които приемам изцяло.

Представеният хабилитационен актив по същество е много разнообразен и стойностен. Говори за висока степен на професионализъм и творческо начало. Многогодишната концертна

дейност на *Елена Дикова* винаги е посрещана с подчертан интерес от публиката и този сериозен обществен резонанс доказва нейната значимост.

Гл. ас. д-р Елена Дикова присъства силно в педагогическата колегия и е личност – необходима и подчертано полезна за нуждите на НМА „Проф. Панчо Владигеров”, София.

Умението ѝ да привлича и организира съмишленици, педагогическата ѝ дарба и личните човешки качества на Елена Дикова са актив – ценен и печеливш. Представената хабилитационна дейност отговаря на предявените от ЗРАСРБ и Правилника за неговото приложение изисквания за придобиване на академичната длъжност „доцент”.

Всичко това ми дава основание ДА ПРЕПОРЪЧАМ на уважаемото Научно жури ДА БЪДЕ ПРИСЪДЕНА на единствения кандидат в конкурса

гл. ас. д-р Елена Дикова
академичната длъжност „Доцент”.

София, януари 2017

проф. Стела Димитрова-Майсторова